

*Терещенко С. І., д.е.н., професор,
Гарбуз Є. О., магістрант,
Сумський національний аграрний університет*

ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Одним із факторів економічної стабільності країни є забезпечення максимальної зайнятості населення. Як свідчить досвід розвинених країн світу, найбільш ефективним шляхом реформації світової економіки є розвиток малого та середнього бізнесу. Виконуючи операції з відкриття власного бізнесу та праці на «фрілансі» знижується рівень безробіття в країні та спільно з цим, росте рівень прибутків населення, що в свою чергу спричинює ріст сукупного попиту та знову посилює виробництво. Тому основною метою економічної стратегії держави в умовах переходу від командно-адміністративних ринкових відносин має стати побудова сильної ринкової економіки – механізму, здатного замінити державне управління в економіці. Якщо зіставити у порівнянні методи і практики розвитку малого та середнього бізнесу України та зарубіжних країн, можна зауважити, що в Україні розвиток малого і середнього підприємництва і дотепер утримується на низькому рівні) [1].

Вивченню економічної сутності малого підприємництва, його значення та основних проблем функціонування, регуляторної політики держави щодо його розвитку присвячено праці багатьох дослідників. До числа найвагоміших західних дослідників умов формування та різноманітних аспектів функціонування малого підприємництва відносять С.Брю, Р.Галагера, П.Друкера, Х.Міленбуша, М.Мескона, С.Паркера, Д.Речмена, П.Хейне, А.Хоскінга, Й.Шумпетера. Відомими вітчизняними дослідниками малого підприємництва є Т.Ковальчук, В.Сизоненко, І.Мазур, З.Варналій, Є.Панченко, Л.Чуприна, Н.Соболь, С.Юзовицька та інші.

Мета полягає у визначенні передумов розвитку підприємницької діяльності суб'єктів малого бізнесу на основі діючого чинного законодавства у сфері підприємництва.

Під час періодів економічної нестабільності, обмеженого доступу до фінансування малі підприємства, які не потребують значних стартових інвестувань, здатні вирішувати найшвидші та найефективніші проблеми української економіки, сприяти конкуренції та економічному зростанню на національному та міжнародному рівнях.

Найважливішою передумовою загального розвитку економіки є розвиток і вдосконалення підприємництва як особливого виду економічної діяльності. Підприємництво є одним із ключових драйверів економічного розвитку на основі інноваційного економічного зростання на основі підприємництва в науково-технічній та організаційно-господарській

діяльності. Підприємництво є основою економічного життя малих підприємств, орієнтуючись на найбільш типові риси ринкових відносин, є рушійною силою ринкової економіки[2].

Англійський учений Р. Кантільон першим ввів у науковий рух поняття «підприємництво». Він розглядав це як особливе фінансове завдання, важливою ознакою якого є ризик. А. Сміт трактував підприємництво насамперед як діяльність в особистих інтересах підприємця (особисте збагачення), у процесі якої підприємці беруть участь у задоволенні потреб суспільства. Сучасне українське законодавство та ЗМІ використовують термін «підприємницька діяльність». Підприємництво дозволено в усіх галузях, не заборонених законодавством: промисловості, сільському господарстві, торгівлі, побутовому обслуговуванні, торгівлі цінними паперами, банківській справі, юриспруденції, видавничій справі, інформаційно-консультаційній діяльності.

Таблиця 1 - Діюча нормативно-правова база у сфері підприємництва

Нормативний документ	Зміст
Господарський кодекс	Визначає основні принципи підприємницької діяльності в Україні та регулює підприємницькі відносини, що виникають у зв'язку з організацією та здійсненням підприємницької діяльності між підприємницькими одиницями
Цивільний кодекс	Регулює особисті немайнові та майнові відносини за участю фізичних та юридичних осіб
Податковий кодекс	Регулює відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів
Закони України "Про підприємництво"	Визначає загальні правові, економічні та соціальні засади підприємництва громадян і юридичних осіб на території України, гарантує свободу підприємництва та його державну підтримку
Закон України "Про підприємства в Україні"	Визначає види та організаційні форми господарських товариств, правила їх створення, реєстрації, реорганізації та ліквідації
"Про господарські товариства"	Визначає поняття та види господарських товариств, правила їх створення та діяльності, а також права та обов'язки
Закон України "Про обмеження монополізму і недопущення недобросовісної конкуренції у підприємницькій діяльності"	Визначає правові основи обмеження та недопущення монополізму та недобросовісної конкуренції у підприємницькій діяльності
Закони України "Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні"	Регулює відносини між юридичними особами, фізичними особами - підприємцями та органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування у сфері розвитку малого та середнього підприємництва та державної підтримки в Україні
Закон України "Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань"	Регулює відносини, що виникають у сфері державної реєстрації юридичних осіб, їх символіки, громадських зборів, які не мають статусу юридичної особи, та фізичних осіб - підприємців

Закон України "Про ліцензування видів господарської діяльності"	Регулює суспільні відносини у сфері ліцензування видів господарської діяльності, визначає виключний перелік видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню, встановлює єдиний порядок їх ліцензування
Закон України "Про адміністративні послуги"	Визначає правові основи реалізації прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб у сфері надання адміністративних послуг
Закон України "Про власність"	Регулює вільне економічне самовизначення громадян, використання природного, економічного, науково-технічного і культурного потенціалу держави

**Джерело: сформовано автором*

Основними сферами бізнесу є виробництво (продукція, послуги), торгівля, фінанси та комерційне посередництво. Було б доцільним проаналізувати нормативну базу сфери підприємництва, яка діє на території України (табл.1) [3]

Згідно чинного законодавства, а саме законів України "Про підприємство в Україні" та "Про підприємництво" підприємницька діяльність (підприємництво) - це ініціатива окремих осіб або компаній (підприємств), самостійне одержання прибутку або діяльність, спрямована на отримання особистого доходу, яка здійснюється на власний ризик і під власну відповідальність.

Згідно із Законом України «Про підприємництво» розрізняють три види підприємницької діяльності. Це:

1. Самозайнятість - підприємець має право самостійно, без обмежень займатися будь-якою діяльністю, яка не суперечить чинному законодавству;

2. Ліцензійна діяльність – може здійснюватися лише за наявності спеціального дозволу (ліцензії). Дозвіл – це документ, виданий Урядом України або уповноваженим ним органом виконавчої влади, відповідно до якого власник ліцензії має право займатися певним видом підприємницької діяльності. Ведення ліцензованої діяльності вимагає отримання відповідної ліцензії та дотримання певних умов для цього виду діяльності (ліцензійних умов). Перелік видів діяльності, що підлягають видачі дозволу, міститься в Законі України «Про підприємництво». Дозвіл або відмова надається протягом 30 днів з моменту подання заяви.

3. Державні підприємства - можуть здійснюватися лише державними підприємствами (зброя, наркотики, банкноти, вибухові речовини, цінні папери, горілка тощо).

Підприємницька діяльність в Україні представлена такими видами підприємництва[5]: виробниче(виробництво продукції, послуг та інформації); комерційне(пов'язане з обміном, розподілом і споживанням товарів і послуг); посередницьке(надання посередницьких послуг підприємцям і споживачам); фінансове(об'єктом товарно-грошових відносин є гроші, валюта

та цінні папери та страхове(особлива форма кредитних відносин). Протягом останніх років у напрямі дерегуляції і спрощення ведення господарської діяльності та створення сприятливого бізнес-клімату було проведено ряд реформ, зокрема :

- створення сервісу реєстрації юридичних осіб за допомогою Інтернету протягом 24-х годин. За допомогою даного сервісу можна подати в електронній формі документи для державної реєстрації, державної реєстрації припинення підприємницької діяльності;
- виключення норм про обов'язкове використання печаток юридичних та фізичних осіб запровадження спрощеної процедури банкрутства боржника. Встановлення строків накладення мораторію на задоволення вимог кредиторів у справах про банкрутство (Кодекс України з процедур банкрутства);
- розроблення та затвердження методичних рекомендацій для небанківських фінансових установ щодо проведення оцінок платоспроможності позичальників (Розпорядження Нацкомфінпослуг від 20.11.2018 №2006 «Про затвердження Методичних рекомендацій для кредитних спілок щодо проведення оцінок кредитоспроможності позичальників»);
- річна гарантія якості харчової продукції. Зміна строку подання бухгалтерського обліку та фінансової звітності (Закон України № 2164-VIII «Про внесення змін до Закону про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні (удосконалення деяких положень»)).

Список використаних джерел:

1. Підтримка малого і середнього підприємництва. Урядовий портал. URL:<https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/ekonomichnezrostannya/pidtrimka-malogo-i-serednogo-pidpriyemnictva> (дата звернення 25.09.2022)
2. Чуприна Л.В., Юзовицька С.А. Світовий досвід розвитку малого підприємництва та його використання в Україні. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/32_2019_ukr/41.pdf. (дата звернення 23.09.2022)
3. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV (із змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>. (дата звернення 15.09.2022)
4. Жирко С.О. Проблеми розвитку малого та середнього підприємництва в Україні. URL: <http://www.kbuara.kharkov.ua/ebook/db/200712/doc/2/25.pdf> (дата звернення 26.09.2022)
5. Ольвінська Ю.О. Розвиток інфраструктури малого і середнього бізнесу в Україні. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream> (дата звернення 13.09.2022)